

"Slaviskt"
vrak från
Nin

(efter
Vrsalovic)

KORT OM JUGOSLAVIEN.

Dasen Vrsalovic: Istrazivanja i Zastita Podmorskih Arheoloskih Spomenika u SR Hrvatskoj (Undersökningar och skydd av arkeologiska fornminnen under vattenet i socialistiska republiken (SR) Kroatien) Utg. av delrepublikens institut för skydd av fornminnen i Zagreb (Republički Zavod za Zastitu Spomenika Kulture - Zagreb adress Ilica 44/1, Zagreb, Jugoslavien) 1974. 245 s. A-4.

Författaren till denna skrift, prof. Vrsalovic, är knuten till institutet i Zagreb. Innehållet är ovanligt uttömmande men tyvärr finns bara en sammanfattning på engelska i slutet, resten är kroatiska. Bildbilagan på 264 fig är intressant och har tyvärr bara texter på kroatiska. Kvaliteten på bilderna är acceptabel och har den stora fördelen att den visar detaljer på registerkort, kartor och massor av exempel på fynd, som mig veterligen aldrig varit samlade på detta sätt för åtminstone Adriatiska havet.

Boken behandlar huvuddelen av Jugoslaviens kust, som alltså tillhör SR Kroatien, från Istrien i norr till området kring Dubrovnik i söder. Den tar upp allt man kan begära, från fornminnenas betydelse, rovjakt, metoder och problem, inventering och även en internationell översikt (med en större bibliografi)

I den engelska summary'n har jag tyckt mig vilja framhålla följande korta notiser om läget för marin arkeologi (undervattens arkeologi) i Jugoslavien.

Det hela startade förstås med rovjakt på souvenirer. Somliga amatörer greps omsider av spontant intresse för den kulturhistoriska sidan av sin verksamhet och under 1960-talet tog allt flera museer i kuststäderna ansvaret för ordnad verksamhet. Den samordnade verksamheten i arbetslag tog sin början 1969 och boken är en rapport över vad som hunnits med vid utgivningen. Antalet lämningar är imponerande, ett 50-tal betydande antika vrak har påträffats, men kända förstörda lokaler är sannolikt uppe i 3-400. Även det medeltida materialet är förhållandevis stort. Inte bara vrak utan även hamn- och ankarplatser (vägbrytare, kajer, lösfynd) har undersökts. Viss bebyggelse påträffas även under havsytan. De antika lämningarna är legio men i huvudsak av samma typ som finns i övriga Medelhavsländer. Däremot är de medeltida mera unika, speciellt två mindre lokaler, kroatiska båtar om 6,9/1,5 och 7,5/1,65 m C-14 daterade (ett prov även i laboratoriet i Uppsala till 910 (+-100 år) e Kr, som stort avseende fästs vid. Fyndet är från Nin i Dalmatien. Ett annat vrakfynd är från högmedeltid, funnet i Pernat (13-1400-tal). Det delvis helt unika fyndet från Gnalic (Biograd), gjort 1967, är redan känt utanför Jugoslavien, ett troligen venetianskt fartyg med utomordentligt rik last, men även intressant ur skeppsbyggnadssynpunkt. Det tillhör 1500-talet. Vidare nämns särskilt ett 1700-talsvrak från Kornati och ett ryskt krigsfartyg från napoleonkrigen nära Dubrovnik. Många fler är givetvis möjliga att nämna men det får räcka med en antydning om rikedom (och tidsmässig bredd)

Det förekommer ett fast samarbete mellan sportdykare (klubbar) och museer på ett par platser, men hur det ter sig i praktiken framgår inte. Den nya kraftinsatsen på senare år har inneburit avsevärda inskränkningar i den tygellösa frihet som tidigare rått. För eventuella besöksdykare från utlandet gäller att de på inga villkor får operera självständigt, utan måste arbeta i jugoslaviska team.

CW.

